

საწარმოს გაკოტრების დაძლევის გზები Ways to tackle enterprise bankruptcy

ელგუჯა კონჯარია - ასოცირებული პროფესორი,
შპს „გაენატი“ სასწავლო უნივერსიტეტი elgujaconjaria@gmail.com

Elguja Konjaria - Associate Professor.
Ltd. "Gaenati". Teaching University. elgujaconjaria@gmail.com

აბსტრაქტი. საბაზრო ეკონომიკის პირობებში საწარმოს ნორმალური ფუნქციონირების უზრუნველყოფაში განსაკუთრებულ როლს სამეურნეო პროცესების მართვისა და რეგულირების თანამედროვე ფორმების გამოყენება ასრულებს.

საქართველოს ეკონომიკისათვის აქტუალურ პრობლემას წარმოადგენს კრიზისის დაძლევა ფინანსური პრობლემების მქონე საწარმოებში, რომლებიც საბაზრო პრინციპებით ჩამოყალიბებასა და ეროვნული ეკონომიკის სისტემაში ფუნქციონირებას შეძლებენ. სამეურნეო პროცესების რეგულირებისა და მართვის თანამედროვე ფორმების გამოყენება, უპირველეს ყოვლისა, საწარმოთა ფინანსური მდგრადობის უზრუნველყოფასა და გაუმჯობესებისაკენ არის მიმართული. ეს კი საწარმოთა გაკოტრების თავიდან აცილების წინაპირობას წარმოადგენს.

საწარმოს ფინანსური მდგომარეობა ხასიათდება მისი ნორმალური ფუნქციონირებისათვის ფინანსური რესურსების უზრუნველყოფით და მათი რაციონალური გამოყენებით, გადახდის უნარიანობითა და ფინანსური მდგრადობით.

როდესაც საწარმო არამდგრად ფინანსურ მდგომარეობაშია იგი კარგავს ფინანსურ შესაძლებლობებს, მაგრამ ამ დროს შესაძლებელია საწარმოს სრული ფინანსური კრახისგან ხსნა.

გაკოტრება კი ისეთი ფინანსური მდგომარეობაა, როდესაც საწარმო ფინანსურ შესაძლებლობებს სრულად დაკარგავს და მისი საქმიანობის გაგრძელება მიზანშეწონილი გახდება.

საწარმოს გაკოტრება მომენტალურად არ ხდება, იგი დაკავშირებულია მთელ რიგ პროცესებთან, ამიტომ მნიშვნელოვანია საწარმოს ფინანსური პროცესების მუდმივი კონტროლი და ანალიზი მოსალოდნელი რისკების პრევენციისათვის.

სრული და დეტალური ინფორმაციის მიღება საწარმოს ფინანსური მდგომარეობის შესახებ არის საუკეთესო გზა კომპანიის განვითარებისათვის. როგორც ამბობენ: ვინც ფლობს ინფორმაციას, ის მართავს კიდევ სიტუაციას!

საკვანძო სიტყვები: გაკოტრება. ლიკვიდურობა. გადახდისუნარიანობა. უსაფრთხოება. რისკის ხარისხი.

Abstract. In the conditions of banking economy, ensuring the normal functioning of the enterprise, the use of modern forms of simplification and regulation of agricultural processes plays a special role.

Resolving the crisis in enterprises with financial problems is a key problem for the Georgian economy, which will shape the market principles and function in the national economic system. The use of modern forms of regulation and management of economic processes is primarily aimed at ensuring and improving industrial financial sustainability. This is prerequisite for avoiding industrial bankruptcy.

The financial condition of the enterprise is characterized by the provision of financial resources for its normal operation. And their rational use, solvency and financial sustainability.

When an enterprise is in an unsustainable financial position it loses its financial capabilities, but at this time it is possible to save the enterprise from a complete financial collapse.

Bankruptcy is a financial situation in which an enterprise completely loses its financial capabilities and it becomes expedient to continue its activities.

Bankruptcy of the enterprise does not happen instantly. It is connected with a number of processes, so it is important to monitor and analyze constantly the financial processes of the enterprise to prevent the expected risks.

Getting complete and detailed information about the financial condition of the enterprise is the best way to develop the company. As the say: whoever owns the information is in control of the situation.

Key Words: Bankruptcy.Liquidity.Solvency. Safety.Degree of risk.

საწარმოს გაკოტრების პრობლემა ორ მეცნიერებას-იურისპრუდენციასა და ეკონომიკას უკავშირდება. გაკოტრება იურიდიული ფაქტია. საწარმო გაკოტრებულად შეიძლება მხოლოდ სასამართლომ ცნოს. ამ გადაწყვეტილების მისაღებად აუცილებელია გაანალიზებულ იქნეს საწარმოს ფინანსური შედეგები და ფინანსური მდგომარეობა, ვინაიდან გაკოტრების შესახებ გადაწყვეტილების მიღება მხოლოდ გაკოტრების შესახებ კანონში მითითებული ნორმების მიხედვით შეუძლებელია.

გაკოტრების პროცედურა ეხება კრედიტორების, საწარმოს მესაკუთრეთა, საწარმოს თანამშრომელთა და სახელმწიფო ორგანოების ინტერესებს. გაკოტრების შესახებ არსებულმა კანონმა ჯერ-ჯერობით ვერ გადაჭრა გაკოტრების პრობლემების რთული კომპლექსი. კანონის გამოყენებამ ცხადყო, ფინანსური მდგომარეობის ეკონომიკური ანალიზის როლის გაძლიერების აუცილებლობა.

საწარმოს გაკოტრების საკითხის სირთულე საჭიროებს ერთდროულად მაღალკვალიფიციური იურისტებისა და მაღალი კლასის ეკონომისტების მიერ სათანადო სამუშაოების ჩატარებას. ამისათვის კი, მიზანშეწონილია აკრედიტებული ექსპერტების მომზადება, რომლებიც შეისწავლიან გაკოტრების საფრთხის წინაშე მყოფი საწარმოების სამეურნეო-საფინანსო საქმიანობას.

გაკოტრება საწარმოს დოკუმენტალურად დასაბუთებული უუნარობაა გადაიხადოს გადასახადები და დააფინანსოს თავისი მიმდინარე ძირითადი საქმიანობა საშუალებათა უქონლობის გამო.

თავისთავად ცხადია, რაც უფრო ადრე გამოვლინდება საწარმოს გაკოტრებისკენ მიმართული ტენდენცია და რაც უფრო მალე იქნება მიღებული ზომები საწარმოს გადასარჩენად, მით უფრო მეტია საწარმოს კრიზისიდან გამოსვლის ალბათობა. ამიტომ დიდი მნიშვნელობა აქვს გაკოტრების დიაგნოსტიკისათვის საჭირო მაჩვენებელთა სწორ შერჩევას გაკოტრების გამომწვევი მოვლენების განვითარების საწყის სტადიაში.

ფინანსური მდგომარეობის შეფასების მნიშვნელოვან კრიტერიუმს წარმოადგენს საწარმოში აღრიცხვა-ანგარიშების წარმოების მდგომარეობა, მიმდინარე აღრიცხვის არასრული, არათავისდროული და არაკვალიფიციური წარმოება, ხოლო ფინანსური ანგარიშების დაგვიანებით და ხარვეზებით წარდგენა ხშირ შემთხვევაში ფინანსური სიძნელების წარმოქმნის მიზეზი ხდება.

გაკოტრებამ შეიძლება დიდი ზიანი მიაყენოს როგორც საწარმოს, ისე მის კლიენტურას (კრედიტორებს, ინვესტორებს და სხვ.) ამიტომ დიდი

მნიშვნელობა აქვს გაკოტრების პროგნოზირებას და მოსალოდნელი გაკოტრების თავიდან აცილებას.

საწარმოს კონკურენტუნარიანი მდგომარეობის შენარჩუნება და გაძლიერება, გაკოტრების თავიდან აცილება ანტიკრიზისული მართვით არის შესაძლებელი.

ანტიკრიზისული მართვის ძირითადი ფუნქციებია: საწარმოს კრიზისიდან გამოყვანისკენ მიმართულ ღონისძიებათა განხორციელება, კრიზისიდან მოსალოდნელი დანაკარგების შემცირება. ანტიკრიზისული მართვის ინსტრუმენტად სპეციალურ ეკონომიკურ ლიტერატურაში ფინანსური გაჯანსაღება სახელდება.

საწარმოს ფინანსური გაჯანსაღება გულისხმობს ორი მიზნის მიღწევას: კრიზისული საწარმოს გადახდისუნარიანობის აღდგენას მიმდინარე პერიოდში და საწარმოს ფინანსური პოტენციალის ოპტიმალური გამოყენების უზრუნველყოფას გრძელვადიან პერსპექტივაში. ფინანსური გაჯანსაღება გულისხმობს დავალიანებათა დაფარვას, გადახდისუნარიანობის აღდგენის კომპლექსურ ღონისძიებათა გატარებასა და საწარმოს ფინანსური პოტენციალის გამოყენების ხარისხის ამაღლებას.

სპეციალურ ეკონომიკურ ლიტერატურაში განასხვავებენ საწარმოს ფინანსური გაჯანსაღების ორ სტრატეგიას: აქტიურს (განვითარებადს) და პასიურს (სალიკვიდაციო ხასიათს).

საწარმოს ფინანსური გაჯანსაღების აქტიური სტრატეგიის ამოცანას ახალი გასაღების ბაზრების ათვისება წარმოადგენს. პასიური სტრატეგია კი გულისხმობს ზარალიანი საამქროების დახურვას, მომუშავეთა რიცხვების შემცირებას, ძირითადი საშუალებების გაყიდვას, ან იჯარით გადაცემას, დავალიანებების რესტრუქტურიზაციას.

საწარმოს ფინანსური კრიზისის დამლევისათვის აუცილებელია ისეთი გარემოებების გათვალისწინება, როგორიცაა დაბეგვრის თავისებურებანი, საწარმოს საანგარიშსწორო პოლიტიკა.

საწარმოს ფინანსური მდგომარეობის გაჯანსაღებისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს რესურსების მომჭირნეობით გამოყენებას, ამიტომ აუცილებელია ნორმატივებისა და რესურსების დამზოგი ტექნოლოგიების დანერგვა, მეორადი ნედლეულის გამოყენება. ასევე, ფინანსური პრობლემების მქონე საწარმოთა გაჯანსაღება უნდა მოხდეს ორი მიმართულებით: საწარმოს შიდა რეზერვების ხარჯზე და გარედან მიღებული დახმარების ხარჯზე.

ფინანსური მდგომარეობის გაუმჯობესების პროცესი წარმატებულ საწარმოში ხორციელდება ეტაპობრივად.

პირველი ეტაპი- გადახდისუნარიანობის აღმოფხვრა. ფინანსური სტაბილიზაციის ღონისძიებათა სისტემაში გადაუდებელ ამოცანს

წარმოადგენს გადახდისუნარიანობის აღდგენის უზრუნველყოფა მათი მიმდინარე ვალდებულებების მიხედვით.

მეორე ეტაპი-საწარმოს ფინანსური მდგრადობის აღდგენა. მიუხედავად იმისა, რომ საწარმოს გადახდისუნარიანობა შეიძლება თავიდან იქნეს აცილებული დროის შედარებით მოკლე მონაკვეთში რიგი ფინანსური ღონისძიებების გატარების გზით. გადახდისუნარიანობის გენერირების მიზეზები უცვლელი რჩება, თუ საწარმოს ფინანსური მდგრადობა არ აღდგება უსაფრთხო დონემდე.

მესამე ეტაპი - ეკონომიკური წარმატებულობის აღდგენა და ეკონომიკური იმუნიტეტის ჩამოყალიბება, სრული ფინანსური სტაბილიზაციის მიღწევა.

საწარმოს ფინანსური გაჯანსაღების შემუშავებულმა სტრატეგიამ უნდა უზრუნველყოს მისი გადარჩენისათვის საჭირო საწარმოო განვითარების ტემპები მიმდინარე პერიოდში გაკოტრების საფრთხის შემცირების ფონზე.

გაკოტრებისაგან თავის დასაღწევად საჭიროა ფინანსური მდგრადობის გაუმჯობესება. გაუმჯობესების ღონისძიებათა შორის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანია კრედიტორებისა და საწარმოს თანამშრომელთა წინაშე დავალიანებათა დაფარვის დეტალური ანალიზი, თითოეული კრედიტორის ან კრედიტორთა ჯგუფის წინაშე არსებული ვალდებულებების შესწავლა, რომელიც პრობლემური კრედიტორების გამოვლენასა და მოცემულ კატეგორიასთან მუშაობისათვის სათანადო ღონისძიებათა გატარების საშუალებას იძლევა.

ფინანსური სიძნელეების მქონე საწარმოთა ხელმძღვანელებს ფინანსური ანალიზისა და შესაბამისი მმართველობითი ღონისძიებების განხორციელებით შეუძლიათ საწარმოს სრული კრახისაგან დაცვა და მისი გადახდისუნარიანობის აღდგენა. რაც უფრო სტაბილურია საწარმო, მით უფრო ნაკლებია გაკოტრების საფრთხე.

გაკოტრების თავისდროული დიაგნოსტიკა საშუალებას იძლევა შესწავლილ იქნეს საწარმოში კრიზისული სიტუაციების გამოვლენის ფორმები, ფინანსური მდგომარეობის კოეფიციენტების სისტემა, რომლითაც დგინდება საწარმოს უუნარიანობის ხარისხი. რის საფუძველზეც მიღებულ უნდა იქნეს ლიკვიდაციის, რეორგანიზაციის ან ახალი ბიზნესის დაწყების გადაწყვეტილება ან მოიძებნოს საწარმოს ფინანსური მდგომარეობის გაჯანსაღების გზები.